

Thinking, Fast and Slow

Δύο συστήματα μοιράζονται το κεφάλι σας. Το γρήγορο κάνει trade, το αργό διαβάζει το statement.

ΣΧΟΛΙΟ

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΓΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ CRYPTO

Ο Daniel Kahneman πέρασε πενήντα χρόνια μετρώντας πώς αποφασίζει ο νους. Το εύρημά του σε μία γραμμή: **όταν έχουμε μπροστά μας μια δύσκολη ερώτηση, συχνά απαντάμε σε μια ευκολότερη, χωρίς να το προσέξουμε.**

Μια αγορά θέτει δύσκολες ερωτήσεις — πόσο αξίζει αυτό, ήταν δεξιότητα ή σερί — και εμείς απαντάμε στις εύκολες. Κάθε πείραμα του βιβλίου έχει δίδυμο σε μια οθόνη trading.

2

συστήματα

το γρήγορο αποφασίζει, το αργό υπογράφει

3,2

μονάδες τον χρόνο

κατά πόσο οι μετοχές που πούλησαν οι ιδιώτες ξεπέρασαν όσες αγόρασαν

,01

συσχέτιση

25 σύμβουλοι, κατατάξεις σε οκτώ χρόνια: κανένα σήμα δεξιότητας

ΔΥΟ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ, ΜΙΑ ΑΓΟΡΑ

Το Σύστημα 1 αποφασίζει γρήγορα· το Σύστημα 2 πληρώνει αργότερα.

Η άγκυρα

το ιστορικό υψηλό

Η απώλεια

μετρά διπλά

Η ιστορία

πείθει, δεν προβλέπει

Το δείγμα

τρεις πράσινοι μήνες

Το πλάνο

mainnet «το Q2»

Διαβάστε το βιβλίο. *Thinking, Fast and Slow*, Daniel Kahneman, 2011. Κάθε πείραμα και αριθμός εδώ είναι δικά του· οι γέφυρες προς τα crypto δικές μας.

Όλο το βιβλίο σε 60 δευτερόλεπτα

Αν διαβάσετε μία σελίδα, διαβάστε αυτήν. Οι υπόλοιπες είναι τα τεκμήρια.

Ο νους είναι δύο χαρακτήρες. «**Το Σύστημα 1 λειτουργεί αυτόματα και γρήγορα, με ελάχιστη ή καθόλου προσπάθεια και χωρίς αίσθηση εκούσιου ελέγχου. Το Σύστημα 2 διαθέτει προσοχή στις επίπονες νοητικές δραστηριότητες που την απαιτούν.**» Το Σύστημα 1 διαβάζει πρόσωπα, συμπληρώνει προτάσεις και δίνει στο Σύστημα 2 μια απάντηση, που εκείνο συνήθως υπογράφει χωρίς έλεγχο — γιατί «η τεμπελιά είναι βαθιά ριζωμένη στη φύση μας».

Το Σύστημα 1 χτίζει την καλύτερη ιστορία που μπορεί από ό,τι έχει μπροστά του — **ό,τι βλέπεις είναι ό,τι υπάρχει** — και η σιγουριά του βγαίνει από το πόσο δένει η ιστορία, όχι από το πόσα στοιχεία υπάρχουν. Αγκυρώνεται σε αριθμούς, νιώθει τις απώλειες περίπου διπλά από τα κέρδη, βλέπει μοτίβα στον θόρυβο, και αλλάζει τις δύσκολες ερωτήσεις με εύκολες. Τίποτα από αυτά δεν κλείνει.

ΓΙΑΤΙ ΑΥΤΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ, ΓΙΑ ΤΑ CRYPTO

Μια αγορά τρέχει με την ταχύτητα του Συστήματος 1 και εκκαθαρίζεται με εκείνη του Συστήματος 2. Γραφήματα, leaderboards, σερί και μπάρες μόχλευσης είναι φτιαγμένα για το γρήγορο σύστημα· το statement έρχεται για το αργό. Ο Kahneman δοκίμασε καθένα από αυτά τα αντανακλαστικά σε εργαστήριο και του έβαλε αριθμό. Λέει και το άβολο: όπου ο κόσμος δεν είναι αρκετά κανονικός για να μαθαίνει κανείς από αυτόν, οι διαισθητικές επιτυχίες «οφείλονται είτε σε τύχη είτε σε ψέματα».

Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

Κίτρινο είναι ο Kahneman και τα πειράματά του. Κοραλί είναι το δίδυμο στα crypto. Όταν μια σελίδα δείχνει και τα δύο, είναι επειδή πρόκειται για τον **ίδιο μηχανισμό**, όχι για χαλαρή σύγκριση. Όπου η γέφυρα είναι αδύναμη, ο οδηγός το λέει.

⚡ ΣΤΕΙΛΕ ΤΟ ΣΕ ΕΝΑΝ ΦΙΛΟ

Ο Kahneman σε μία γραμμή: απαντάς σε ευκολότερη ερώτηση από αυτήν που σου έγινε, και νιώθεις σίγουρος επειδή η ιστορία δένει. Κάθε trade που μετάνιωσες ξεκίνησε εκεί.

Έξι λέξεις από τον ψυχολόγο

Ο Kahneman έπλασε τις περισσότερες από αυτές τις λέξεις, και τώρα είναι παντού. Ορίστε τες, με την αρχική τους σημασία.

Σύστημα 1 και Σύστημα 2

Δύο χαρακτήρες. Το Σύστημα 1 είναι γρήγορο, αυτόματο και πάντα ανοιχτό. Το Σύστημα 2 είναι αργό, κοπιαστικό και τεμπέλικο.

ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ Η αναγνώριση ενός μοτίβου στο γράφημα είναι Σύστημα 1. Ο έλεγχος αν δούλεψε ποτέ είναι Σύστημα 2.

Αντικατάσταση

Όταν μια δύσκολη ερώτηση δεν έχει γρήγορη απάντηση, το Σύστημα 1 απαντά σε μια ευκολότερη και την παραδίδει σαν να ήταν η ίδια.

ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ Στην ερώτηση «αξίζει αυτό το token;» απαντάτε «μου αρέσει αυτή η ομάδα;».

WYSIATI

Ό,τι βλέπεις είναι ό,τι υπάρχει. Το Σύστημα 1 δουλεύει μόνο με ό,τι έχει μπροστά του, και δεν ρωτά ποτέ τι λείπει.

ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ Ένα pitch deck είναι συνεκτικό επειδή άφησε απ' έξω την άλλη πλευρά.

Άγκυρα

Κάθε αριθμός που βλέπετε πριν κάνετε μια εκτίμηση και μετά την τραβά προς το μέρος του — ακόμη κι ένας τυχαίος αριθμός.

ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ Το ιστορικό υψηλό είναι η άγκυρα για κάθε τιμή μετά από αυτό.

Αποστροφή απώλειας

Οι απώλειες νιώθονται περίπου διπλάσιες από ίσα κέρδη. Ο Kahneman τη λέει τη μεγαλύτερη συνεισφορά της ψυχολογίας στα οικονομικά.

ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ Μια κόκκινη μέρα πονά διπλά απ' όσο ευχαριστεί μια ίση πράσινη.

Εξωτερική όψη

Να κρίνετε την περίπτωση σας από το τι έγινε σε όμοιες περιπτώσεις, αντί από το δικό σας σχέδιο.

ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ Όχι «το roadmap λέει Q2» αλλά «πόσο άργησαν τα τελευταία είκοσι mainnet;».

ΣΤΕΙΛΕ ΤΟ ΣΕ ΕΝΑΝ ΦΙΛΟ

Το Σύστημα 1 απαντά γρήγορα και νιώθει σίγουρο. Το Σύστημα 2 θα μπορούσε να ελέγξει, αλλά είναι τεμπέλικο. Κάθε λέξη του βιβλίου είναι για το κενό ανάμεσα σε αυτές τις δύο προτάσεις.

...και έξι από το blockchain

Η καθεμία δεμένη με ένα πείραμα, ώστε οι κοραλί σελίδες να διαβάζονται όσο εύκολα και οι κίτρινες.

Ιστορικό υψηλό

Η υψηλότερη τιμή στην οποία διαπραγματεύτηκε ποτέ ένα νόμισμα. Σε κάθε γράφημα, και δεν το ξεχνά ποτέ όποιος αγόρασε κοντά του.

ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ Η άγκυρα του Kahneman: ένας αριθμός στο τραπέζι που μετακινεί κάθε επόμενη κρίση.

Bags

Tokens που κρατιούνται πολύ καιρό αφότου χάθηκε ο λόγος της αγοράς, επειδή η πώληση θα έκανε την απώλεια πραγματική.

ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ Το disposition effect: πουλάμε τους νικητές και κρατάμε τους χαμένους. Κοστίζει περίπου 3,4% τον χρόνο.

DCA

Αγορά σταθερού ποσού σε τακτά διαστήματα, όποια κι αν είναι η τιμή.

ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ Μια πολιτική ρίσκου: ένας κανόνας που σας γλιτώνει από το να αποφασίζετε ξανά κάθε κόκκινη μέρα.

Roadmap

Το χρονοδιάγραμμα εκκινήσεων ενός πρωτοκόλλου. Συνήθως το βέλτιστο σενάριο, παρουσιασμένο ως σχέδιο.

ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ Το σφάλμα του σχεδιασμού, σε έγγραφο. Το εγχειρίδιο του ίδιου του Kahneman πήρε οκτώ χρόνια, όχι δύο.

Αφήγημα

Η ιστορία που λέει μια αγορά για το γιατί κινήθηκαν οι τιμές — halving, ETF, επιτόκια — φτιαγμένη μετά.

ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ «Μια δήλωση που μπορεί να εξηγήσει δύο αντιφατικά αποτελέσματα δεν εξηγεί απολύτως τίποτα.»

Screenshot PnL

Ένα κέρδος που ποστάρεται — ένα trade, ένας μήνας, ένα σερί — ως απόδειξη δεξιότητας.

ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ Ο νόμος των μικρών αριθμών: τέσσερις βόλοι που διαβάζονται σαν να ήταν εκατό.

ΣΤΕΙΛΕ ΤΟ ΣΕ ΕΝΑΝ ΦΙΛΟ

Το ιστορικό υψηλό είναι άγκυρα. Το bag είναι αποστροφή απώλειας. Το roadmap είναι το σφάλμα του σχεδιασμού. Το βιβλίο είναι παλαιότερο από κάθε νόμισμα στην οθόνη σου, και τα περιγράφει όλα.

Έξι αριθμοί από το βιβλίο

Ο Kahneman επιχειρηματολογεί με πειράματα, και τα πειράματα έρχονται με αριθμούς. Αυτούς αξίζει να κρατήσετε.

3,2

μονάδες τον χρόνο

κατά πόσο οι μετοχές που πούλησαν οι επενδυτές του Odean ξεπέρασαν όσες αγόρασαν

,01

συσχέτιση

κατατάξεις 25 συμβούλων, κάθε ζεύγος ετών σε 8 χρόνια: μηδενικό σήμα δεξιότητας

2 προς 1

αποστροφή απώλειας

το κέρδος που χρειάζονται πολλοί για κορώνα-γράμματα με πιθανή απώλεια \$100: περίπου \$200

55%

δείκτης αγκύρωσης

διαφορά αγκυρών 1.020 ποδιών μετακίνησε τις εκτιμήσεις για τη σεκόγια κατά 562

67%

εκπλήξεις

τα δύο τρίτα των προβλέψεων των CFO έπεσαν έξω από το δικό τους εύρος 80%

8,1

βάρος απόφασης

πώς νιώθουμε μια πιθανότητα 2%: τετραπλάσια από όσο είναι

ΑΥΤΟΣ ΠΟΥ ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΘΥΜΑΣΤΕ

Στον Kahneman δόθηκαν οκτώ χρόνια αποτελεσμάτων για 25 συμβούλους επενδύσεων — οι αριθμοί που όριζαν τα μπόνους τους. Τους κατέταξε κάθε χρονιά και σύγκρινε κάθε ζεύγος ετών: 28 συγκρίσεις, μέση συσχέτιση ,01. «Οι σταθερές συσχετίσεις που θα έδειχναν διαφορές δεξιότητας δεν βρέθηκαν πουθενά.» Τα στελέχη έγνεψαν και δεν άλλαξαν τίποτα: «η εταιρεία αντάμειβε την τύχη σαν να ήταν δεξιότητα».

ΣΤΑ CRYPTO: Η ΙΔΙΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ

Κάθε leaderboard και κάθε κατάταξη copy-trading είναι εκείνο το φύλλο Excel με το μπόνους από πάνω. Το τεστ δεν είναι αν ένας trader είχε μια μεγάλη χρονιά, αλλά αν η κατάταξη **διατηρείται**: όποιος είναι στην κορυφή αυτό το τρίμηνο θα έπρεπε να είναι κοντά της και το επόμενο, αν πρόκειται για δεξιότητα.

⚡ ΣΤΕΙΛΕ ΤΟ ΣΕ ΕΝΑΝ ΦΙΛΟ

Ο Kahneman κατέταξε 25 συμβούλους για 8 χρόνια· η μέση συσχέτιση ανάμεσα σε οποιαδήποτε δύο χρόνια ήταν ,01. Μηδέν. Τώρα ξανακοίτα ένα leaderboard στα crypto.

Ό,τι βλέπεις είναι ό,τι υπάρχει

Κεφάλαιο 7. Η μηχανή που βγάζει βιαστικά συμπεράσματα, και γιατί ένα pitch deck πείθει.

Το Σύστημα 1 χτίζει την καλύτερη ιστορία που μπορεί από ό,τι έχει μπροστά του, και δεν μπορεί να υπολογίσει ό,τι δεν έχει. Ο Tversky το δοκίμασε με μια δικαστική υπόθεση: άλλοι άκουσαν μόνο τον έναν δικηγόρο, άλλοι και τους δύο. Όλοι ήξεραν πώς ήταν στημένο, και «οι δικηγόροι δεν πρόσθεσαν καμία χρήσιμη πληροφορία που να μην μπορούσε να συναχθεί από το ιστορικό». Κι όμως η μία πλευρά αρκούσε για να γείρει τις κρίσεις — και **«όσοι είδαν μονόπλευρα στοιχεία ήταν πιο σίγουροι για τις κρίσεις τους από όσους είδαν και τις δύο πλευρές»**. Το συμπέρασμα: «Η συνέπεια της πληροφορίας είναι αυτό που μετρά για μια καλή ιστορία, όχι η πληρότητά της.»

Η ΥΠΟΘΕΣΗ THORNTON: ΙΔΙΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ, ΑΛΛΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ (ΜΠΑΡΕΣ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ)

Άκουσαν μόνο τη μία πλευρά

κρίση πιο ακραία, σιγουριά υψηλότερη

σιγουριά

Άκουσαν και τις δύο

κρίση πιο μετρημένη, σιγουριά χαμηλότερη

σιγουριά

ΣΤΑ CRYPTO: το pitch deck είναι η μία πλευρά

«Η συνέπεια της πληροφορίας μετρά για μια καλή ιστορία, όχι η πληρότητά της.» Ο Kahneman, όχι ο ιδρυτής.

ΣΤΑ CRYPTO: ΤΟ DECK ΕΙΝΑΙ Η ΜΙΑ ΠΛΕΥΡΑ

Ένα whitepaper, ένα thread του ιδρυτή και ένα AMA είναι εκείνη η υπόθεση με τον έναν δικηγόρο. Δεν είναι ψέματα· είναι η μία πλευρά, και ο νους δεν κόβει σιγουριά για την πλευρά που δεν άκουσε ποτέ. Η λύση είναι διαδικαστική: σχηματίστε άποψη πριν από την ομαδική κλήση, γράψτε την, και μόνο μετά διαβάστε το thread. «Το να ξέρεις λίγα κάνει πιο εύκολο να χωρέσουν όλα σε ένα συνεκτικό μοτίβο.»

⚡ ΣΤΕΙΛΕ ΤΟ ΣΕ ΕΝΑΝ ΦΙΛΟ

Kahneman: τα μονόπλευρα στοιχεία κάνουν τους ανθρώπους πιο σίγουρους, όχι λιγότερο. Ένα pitch deck είναι η μία πλευρά. Η σιγουριά που νιώθεις μετά είναι η πλευρά που λείπει.

Άγκυρες

Κεφάλαιο 11. Ένας στημένος τροχός, μια σεκόγια, δώδεκα κονσέρβες σούπας, και το ιστορικό υψηλό.

Ο Kahneman και ο Tversky έστησαν έναν τροχό της τύχης να σταματά στο 10 ή στο 65, τον γύρισαν μπροστά σε φοιτητές και μετά ρώτησαν τι ποσοστό των αφρικανικών κρατών είναι στον ΟΗΕ. Όσοι είδαν το 10 είπαν 25%· όσοι είδαν το 65 είπαν 45%. Ένας τυχαίος αριθμός είχε μετακινήσει μια κρίση. Σε άλλο τεστ, όσοι ρωτήθηκαν πόσο ψηλή είναι η ψηλότερη σεκόγια είπαν 844 πόδια αφού άκουσαν 1.200, και 282 αφού άκουσαν 180.

ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ ΤΗΣ ΣΕΚΟΓΙΑΣ

Άγκυρα 1.200 πόδια μέση εκτίμηση 844	
Άγκυρα 180 πόδια μέση εκτίμηση 282	

Δείκτης αγκύρωσης 55%: κάθε 100 πόδια άγκυρας μετακινούν την εκτίμηση κατά 55.

ΟΙ ΑΓΚΥΡΕΣ ΣΤΗΝ ΑΛΥΣΙΔΑ

• Το ιστορικό υψηλό	«στα 40 είναι φθηνό»
• Η τιμή του presale	οι επόμενες μετριούνται από εκεί
• «Μέγιστο 3 ανά πορτοφόλι»	τα 12 κουτιά σούπας
• Ο στρογγυλός στόχος	«100k» πριν από την ανάλυση

«Πρέπει να υποθέτετε ότι κάθε αριθμός που βρίσκεται στο τραπέζι σας έχει αγκυρώσει.»

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Ένα σουπερμάρκετ έβαλε ταμπέλα σε σούπες με έκπτωση: όριο 12 ανά άτομο. Οι πελάτες αγόρασαν κατά μέσο όρο 7 κονσέρβες — διπλάσιες από τις μέρες που η ταμπέλα έλεγε χωρίς όριο. Το 12 ήταν ένας αριθμός που κανείς δεν χρειαζόταν να φτάσει. Αγκύρωσε ούτως ή άλλως.

ΣΤΑ CRYPTO: ΤΟ ΥΨΗΛΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΦΕΥΓΕΙ

Το ιστορικό υψηλό είναι η άγκυρα της σεκόγιας: αφού το 69.000 έχει μπει στο τραπέζι, το 40.000 είναι «φθηνό». Η τιμή του presale αγκυρώνει κάθε κάτοχο για χρόνια. Το «max 3 ανά wallet» σε ένα mint είναι η ταμπέλα της σούπας. Οι στρογγυλοί στόχοι που φωνάζονται πριν από κάθε ανάλυση είναι άγκυρες επίτηδες. Ο κανόνας του Kahneman: «να υποθέτετε ότι κάθε αριθμός που βρίσκεται στο τραπέζι έχει ήδη αγκυρώσει τη σκέψη σας».

⚡ ΣΤΕΙΛΕ ΤΟ ΣΕ ΕΝΑΝ ΦΙΛΟ

Ο Kahneman μετακίνησε εκτιμήσεις κατά 20 μονάδες με έναν στημένο τροχό της τύχης. Το ιστορικό υψηλό είναι ένας τροχός που σταμάτησε κάποτε σε πολύ μεγάλο αριθμό.

Ταλέντο συν τύχη

Κεφάλαια 10 και 17. Τα μικρά δείγματα, η παλινδρόμηση προς τον μέσο όρο, και ο trader με τρεις πράσινους μήνες.

Οι αμερικανικές κομητείες με τα χαμηλότερα ποσοστά καρκίνου του νεφρού είναι αγροτικές και αραιοκατοικημένες. Το ίδιο και οι κομητείες με τα υψηλότερα. Τίποτα στην αγροτική ζωή δεν εξηγεί και τα δύο: τα μικρά δείγματα απλώς βγάζουν ακραία αποτελέσματα. Και μετά η αγαπημένη του εξίσωση: **«επιτυχία = ταλέντο + τύχη· μεγάλη επιτυχία = λίγο περισσότερο ταλέντο + πολλή τύχη»**. Ο γκολφέρ που έκανε 66 την πρώτη μέρα είχε ταλέντο και τύχη. Τη δεύτερη μέρα το ταλέντο μένει, η τύχη όχι — οπότε η καλύτερη πρόβλεψη είναι χειρότερο σκορ. Ο νους το μισεί αυτό, γι' αυτό «πληρώνουμε αρκετά καλά ανθρώπους για να μας δίνουν ενδιαφέρουσες εξηγήσεις για φαινόμενα παλινδρόμησης».

επιτυχία = ταλέντο + τύχη

μεγάλη επιτυχία = λίγο περισσότερο ταλέντο + πολλή τύχη

ΓΚΟΛΦ: ΗΜΕΡΑ 1 → ΗΜΕΡΑ 2

ο μέσος όρος, 72 (ενδεικτικά)

ΜΙΚΡΑ ΔΕΙΓΜΑΤΑ: ΑΚΡΑΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

4 βόλοι 12.5%

7 βόλοι 1.56%

πιθανότητα να είναι όλοι ίδιου χρώματος — 8 φορές συχνότερα στο μικρό δείγμα

Η αγορά είναι ένα δείγμα τεσσάρων βόλων που το διαβάζουμε σαν να ήταν εκατό. Η επόμενη μέρα παλινδρομεί.

ΣΤΑ CRYPTO: ΤΟ ΣΕΡΙ ΚΑΙ Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Ένας trader με τρεις πράσινους μήνες είναι δείγμα τεσσάρων βόλων. Ένα fund που ήταν πρώτο πέρσι είναι ο γκολφέρ που έκανε 66. Η ερώτηση που αξίζει είναι του ίδιου του Kahneman: «Πόσες καλές χρονιές πρέπει να περιμένεις πριν συμπεράνεις ότι ένας σύμβουλος επενδύσεων είναι ασυνήθιστα ικανός;» Η ίδια αριθμητική ισχύει κι ανάποδα: το νόμισμα στον πάτο του πίνακα θα βελτιωθεί χωρίς να έχει διορθώσει κανείς τίποτα.

⚡ ΣΤΕΙΛΕ ΤΟ ΣΕ ΕΝΑΝ ΦΙΛΟ

Kahneman: η μεγάλη επιτυχία είναι λίγο περισσότερο ταλέντο και πολλή τύχη, και η τύχη δεν επαναλαμβάνεται. Τρεις πράσινοι μήνες είναι δείγμα τεσσάρων βόλων.

Η ψευδαίσθηση της δεξιότητας

Κεφάλαια 20 και 22. Γιατί το trading μοιάζει με τεχνογνωσία, και πότε μπορείς να εμπιστευτείς τη διαίσθηση.

Ο Terry Odean μελέτησε 10.000 λογαριασμούς και σχεδόν 163.000 συναλλαγές. Κάθε φορά που κάποιος πουλούσε μια μετοχή για να αγοράσει άλλη, σύγκρινε τις δύο έναν χρόνο μετά: **«οι μετοχές που πούλησαν οι ιδιώτες πήγαν καλύτερα από αυτές που αγόρασαν, με πολύ μεγάλη διαφορά: 3,2 ποσοστιαίες μονάδες τον χρόνο»** — πριν από το κόστος των συναλλαγών. Η διαίσθηση αξίζει εμπιστοσύνη με δύο όρους: «ένα περιβάλλον αρκετά κανονικό ώστε να είναι προβλέψιμο» και «την ευκαιρία να μάθεις αυτές τις κανονικότητες μέσα από παρατεταμένη εξάσκηση». Όποιος διαλέγει μετοχές, λέει, δεν έχει κανέναν από τους δύο.

25 ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ, 8 ΧΡΟΝΙΑ, 28 ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ, ΚΑΘΕ ΖΕΥΓΟΣ ΕΤΩΝ

- **Οι ιδιώτες επενδυτές του Odean**
οι μετοχές που πούλησαν ξεπέρασαν όσες αγόρασαν κατά 3,2 μονάδες τον χρόνο
- **Τα αμοιβαία κεφάλαια**
τουλάχιστον 2 στα 3 κάτω από την αγορά κάθε χρονιά· συσχέτιση χρονιάς με χρονιά σχεδόν μηδέν
- **Οι ειδικοί του Tetlock**
284 άτομα, 80.000 προβλέψεις, χειρότερα από ίσες πιθανότητες

ΣΤΑ CRYPTO: ΠΟΙΑ ΚΟΜΜΑΤΙΑ ΕΙΝΑΙ ΣΚΑΚΙ

Τα crypto χωρίζονται καθαρά με αυτούς τους δύο όρους. Το arbitrage, το market making και το MEV έχουν γρήγορη και καθαρή ανατροφοδότηση: ένα bot μαθαίνει σε λεπτά αν είχε δίκιο, και η δεξιότητα εκεί είναι αληθινή. Η πρόβλεψη τιμής σε βάθος μηνών δεν έχει τίποτα από τα δύο, οπότε το σίγουρο thread είναι αυτό που λέει το βιβλίο: «οι δηλώσεις μεγάλης βεβαιότητας σου λένε κυρίως ότι κάποιος έχτισε μια συνεκτική ιστορία στο μυαλό του, όχι απαραίτητα ότι η ιστορία είναι αληθινή».

⚡ ΣΤΕΙΛΕ ΤΟ ΣΕ ΕΝΑΝ ΦΙΛΟ

Kahneman: εμπιστεύσου τη διαίσθηση μόνο όπου το περιβάλλον είναι κανονικό και η ανατροφοδότηση γρήγορη. Το market making είναι σκάκι. Το κάλεσμα της κορυφής είναι κορώνα-γράμματα με αφηγητή.

Η εξωτερική όψη

Κεφάλαια 23 και 24. Το σφάλμα του σχεδιασμού, το *premortem*, και το *mainnet* που ήταν για το Q2.

Η ομάδα του Kahneman έγραφε ένα σχολικό εγχειρίδιο. Όταν ρωτήθηκαν πόσο θα πάρει, όλοι είπαν περίπου δύο χρόνια. Μετά ρώτησε τον έναν άνθρωπο που είχε δει άλλες ομάδες να το κάνουν: περίπου 40% δεν τελείωσαν ποτέ, και καμία δεν πήρε λιγότερο από επτά χρόνια. Η δική τους ομάδα, πρόσθεσε, ήταν «κάτω από τον μέσο όρο, αλλά όχι πολύ». Συνέχισαν. Το βιβλίο πήρε οκτώ χρόνια και δεν χρησιμοποιήθηκε ποτέ. Το σκωτσέζικο κοινοβούλιο κοστολογήθηκε στα 40 εκατ. λίρες και κόστισε περίπου 431. Και σε μια έρευνα, το 81% των Αμερικανών επιχειρηματιών έδινε στον εαυτό του πιθανότητες επιτυχίας 7 στις 10 ή καλύτερες· ένας στους τρεις είπε ότι η πιθανότητα αποτυχίας ήταν μηδέν.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΟΨΗ

Περίπου δύο χρόνια

εκτιμήσεις από 1,5 έως 2,5 χρόνια
κανείς δεν σκέφτηκε την αποτυχία

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΟΨΗ

7 ως 10 χρόνια, αν τελειώσει

40% των ομάδων δεν τελείωσε ποτέ
«Κάτω από τον μέσο όρο, αλλά όχι πολύ»

Το βιβλίο τελείωσε σε οκτώ χρόνια και δεν χρησιμοποιήθηκε ποτέ.

Κοινοβούλιο της Σκωτίας

£40 εκατ. το 1997 → £431 εκατ. το 2004

Ανακαινίσεις κουζίνας

\$18.658 αναμενόμενα → \$38.769 πληρωμένα

Σιδηροδρομικά έργα, 1969–98

επιβάτες υπερεκτιμημένοι κατά 106%, κόστος +45%

ΣΤΑ CRYPTO: ΤΟ ROADMAP ΕΙΝΑΙ Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΟΨΗ

Κάθε roadmap είναι η εκτίμηση των δύο ετών. Η εξωτερική όψη είναι το ιστορικό: όχι «το *mainnet* μας πάει καλά», αλλά πόσο άργησαν τα τελευταία είκοσι *mainnet*, και πόσα tokens από την πρώτη εκατοντάδα του προηγούμενου κύκλου είναι ακόμα εκεί. Για τις ομάδες, το φάρμακο είναι το **premortem**: «Φανταστείτε ότι είμαστε έναν χρόνο στο μέλλον. Εφαρμόσαμε το σχέδιο όπως είναι τώρα. Το αποτέλεσμα ήταν καταστροφή.» Και μετά γράψτε την ιστορία της.

⚡ ΣΤΕΙΛΕ ΤΟ ΣΕ ΕΝΑΝ ΦΙΛΟ

Η ομάδα του Kahneman είπε δύο χρόνια· όμοιες ομάδες πήραν επτά ως δέκα και το 40% δεν τελείωσε ποτέ. Κάθε roadmap είναι η εκτίμηση των δύο ετών.

Οι απώλειες βαραίνουν πιο πολύ

Κεφάλαια 26 και 29. Η θεωρία προοπτικής, το τετραπλό μοτίβο, και πού ζει ο ρευστοποιημένος trader.

Με επιλογή ανάμεσα σε \$900 σίγουρα και 90% πιθανότητα για \$1.000, οι περισσότεροι παίρνουν το σίγουρο. Με επιλογή ανάμεσα σε σίγουρη απώλεια \$900 και 90% πιθανότητα να χάσουν \$1.000, οι περισσότεροι τζογάρουν. Ο νους αποτιμά μεταβολές, όχι σύνολα, και «**οι απώλειες βαραίνουν περισσότερο από τα κέρδη**» — ρωτήστε τι κέρδος χρειάζεστε για να δεχτείτε κορώνα-γράμματα που μπορεί να χάσει \$100, και «για πολλούς η απάντηση είναι περίπου \$200». Και οι μικρές πιθανότητες τεντώνονται: μια πιθανότητα 2% ζυγίζει σαν 8%. Βάλτε τα δύο μαζί και βγαίνουν τέσσερα κελιά: προσοχή στα πιθανά κέρδη, τζόγος στις πιθανές ζημιές, λαχεία για τις ελάχιστες πιθανότητες, ασφάλιση για τους ελάχιστους κινδύνους.

ΚΕΡΔΗ	ΑΠΩΛΕΙΕΣ
95% να κερδίσετε 10.000 φόβος απογοήτευσης ΑΠΟΣΤΡΟΦΗ ΡΙΣΚΟΥ: δέχεστε λιγότερα αλλά σίγουρα	95% να χάσετε 10.000 ελπίδα να αποφύγετε την απώλεια ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΡΙΣΚΟΥ: απορρίπτετε τη σίγουρη απώλεια
5% να κερδίσετε 10.000 ελπίδα μεγάλου κέρδους ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΡΙΣΚΟΥ: το λαχείο	5% να χάσετε 10.000 φόβος μεγάλης απώλειας ΑΠΟΣΤΡΟΦΗ ΡΙΣΚΟΥ: η ασφάλεια

Πάνω δεξιά: εκεί που ο χαμένος διπλασιάζει το ποντάρισμα. Κάτω αριστερά: εκεί που ζουν τα memecoins.

ΣΤΑ CRYPTO: ΤΟ ΠΑΝΩ ΔΕΞΙΑ ΚΕΛΙ

Το πιο σκοτεινό κελί είναι πάνω δεξιά, «όπου άνθρωποι που αντιμετωπίζουν πολύ κακές επιλογές κάνουν απελπισμένα στοιχήματα». Αυτό είναι το να προσθέτεις margin σε μια χαμένη θέση αντί να την κλείσεις: η σίγουρη ζημιά είναι ανυπόφορη, η μικρή πιθανότητα να βγεις στα ίσα φαίνεται μεγαλύτερη απ' όσο είναι, και «τέτοιου είδους ρίσκο συχνά μετατρέπει διαχειρίσιμες αποτυχίες σε καταστροφές». Το κάτω αριστερά κελί είναι το memecoin. Υπάρχει και αντίδοτο στο ίδιο κεφάλαιο: όσοι είχαν οδηγία να «σκέφτονται σαν trader» έγιναν μετρήσιμα λιγότερο ευάλωτοι στην αποστροφή απώλειας.

ΣΤΕΙΛΕ ΤΟ ΣΕ ΕΝΑΝ ΦΙΛΟ

Kahneman: οι άνθρωποι τζογάρουν για να αποφύγουν μια σίγουρη ζημιά και πληρώνουν ακριβά για μια μικρή πιθανότητα μεγάλου κέρδους. **Margin** στον χαμένο και **memecoin**: ίδιος πίνακας.

Κρατώντας σκορ

Κεφάλαια 27 και 32. Το endowment effect, το disposition effect, και η ερώτηση για κάθε bag.

Φοιτητές που τους έδωσαν μια κούπα ζητούσαν \$7,12 για να την πουλήσουν. Φοιτητές στους οποίους πρόσφεραν την ίδια κούπα έδιναν \$2,87. Η κατοχή τη διπλασίασε. Οι έμπειροι δεν έδειξαν τέτοιο φαινόμενο: σε μια έκθεση καρτών, το 48% αντάλλαξε ευχαρίστως ένα δώρο με ένα ίσο, έναντι 18% των αρχάριων. Και μετά ο σύμβουλος που ζήτησε από τον Amos Tversky την τιμή αγοράς κάθε μετοχής του. «Δεν υποτίθεται ότι δεν έχει σημασία;» ρώτησε ο Amos. Έχει σημασία, με τη λάθος φορά: «η χρηματοοικονομική έρευνα έχει τεκμηριώσει μια τεράστια προτίμηση για πώληση των νικητών αντί των χαμένων», και κοστίζει περίπου 3,4% τον χρόνο σε σχέση με το αντίθετο.

ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΟΥΠΕΣ

Πωλητές	\$7,12	\$7,12
Όσοι επέλεξαν	\$3,12	\$3,12
Αγοραστές	\$2,87	\$2,87

Ίδια κούπα, ίδια επιλογή: κούπα ή χρήματα. Το «δικό μου» τη διπλασιάζει.

Η ΕΡΩΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

Ο σύμβουλος ζήτησε τη λίστα με τις τιμές αγοράς.
Ο Amos: «Δεν θα έπρεπε να μην έχει σημασία;»
 Ο σύμβουλος έμεινε άναυδος.
Πουλάτε τους νικητές, κρατάτε τους χαμένους —
 και κοστίζει περίπου 3,4% τον χρόνο.

«Φανταστείτε ότι δεν το είχαμε· πόσο θα λέγαμε ότι αξίζει;» Η ερώτηση για κάθε bag.

ΣΤΑ CRYPTO: ΤΟ BAG ΕΙΝΑΙ ΚΟΥΠΑ

Ένα bag είναι η κούπα: αξίζει διπλά για τον κάτοχό του σε σχέση με όποιον θα έπρεπε να το αγοράσει. Το «δεν πουλάω με ζημιά» είναι το disposition effect ειπωμένο δυνατά. Το χρήσιμο κομμάτι είναι η διαφορά αρχάριων και επαγγελματιών, γιατί σημαίνει ότι η συνήθεια μαθαίνεται. Η ερώτηση του Kahneman τα λέει όλα σε μία γραμμή: «Φανταστείτε ότι δεν το είχαμε: πόσο θα λέγαμε ότι αξίζει;»

⚡ ΣΤΕΙΛΕ ΤΟ ΣΕ ΕΝΑΝ ΦΙΛΟ

Kahneman: η κατοχή μιας κούπας διπλασίασε την τιμή της· οι κάτοχοι αρνούνται να πουλήσουν χαμένους και τους κοστίζει 3,4% τον χρόνο. Αν δεν το είχες, θα το αγόραζες σήμερα;

Στενά πλαίσια

Κεφάλαια 30 και 31. Το στοίχημα του Samuelson, και κάθε πότε να κοιτάτε το χαρτοφυλάκιο.

Ο Paul Samuelson πρότεινε σε έναν φίλο του κορώνα-γράμματα: χάνεις \$100 ή κερδίζεις \$200. Ο φίλος αρνήθηκε — αλλά είπε ότι θα δεχόταν ευχαρίστως εκατό τέτοια. Είχε δίκιο: εκατό ρίψεις έχουν αναμενόμενο κέρδος \$5.000 και σχεδόν μηδενική πιθανότητα ζημιάς. Μία ρίψη μόνη της είναι στενό πλαίσιο. Ο πρακτικός κανόνας βγαίνει από μόνος του: **«το να παρακολουθείς στενά τις καθημερινές διακυμάνσεις είναι χαμένη υπόθεση, γιατί ο πόνος των συχνών μικρών απωλειών ξεπερνά την ευχαρίστηση των εξίσου συχνών μικρών κερδών. Μία φορά το τρίμηνο αρκεί.»** Το ίδιο ισχύει για τα σπάνια γεγονότα. Όποιος δεν έχει ζήσει ένα δεν το παίρνει στα σοβαρά — «το 2007 κανένας τραπεζίτης δεν είχε ζήσει ο ίδιος μια καταστροφική χρηματοπιστωτική κρίση» — και μια φρέσκια καταστροφή υπερτιμάται, και μετά ξεχνιέται.

ΤΟ ΣΤΟΙΧΗΜΑ ΤΟΥ SAMUELSON

1 ρίψη

χάνετε 100 ή κερδίζετε 200

απορρίπτεται

100 ρίψεις

αναμενόμενο κέρδος 5.000· πιθανότητα απώλειας 1 στις 2.300

γίνεται δεκτό

Ίδιο στοίχημα, πλατύτερο πλαίσιο: «κερδίζεις μερικά, χάνεις μερικά».

ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΟΜΑΣΤΗ

1 στους 10

8 στους 100

10% έναντι 8%, αλλά 30–40% διαλέγουν το δοχείο με τους περισσότερους κόκκινους.

Ελέγξτε το χαρτοφυλάκιο μία φορά το τρίμηνο· ο πόνος των μικρών απωλειών ξεπερνά τη χαρά των ίσων κερδών.

ΣΤΑ CRYPTO: ΤΟ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟ ΣΤΙΣ 3 ΤΟ ΠΡΩΙ

Το κινητό που δείχνει το χαρτοφυλάκιο κάθε ώρα είναι η μία ρίψη του Samuelson παιγμένη όλη μέρα, και κάθε κόκκινο κερί χρεώνεται με το επιτόκιο της αποστροφής απώλειας. Το DCA είναι οι εκατό ρίψεις. Ο κύκλος των hacks είναι η ίδια ιστορία: ένα exploit κυριαρχεί για έναν μήνα, και μετά έρχεται μια νέα γενιά που δεν έχει δει ποτέ κανένα. Ο trader που έχει ζήσει μόνο μία bull market είναι ο τραπεζίτης του 2007.

⚡ ΣΤΕΙΛΕ ΤΟ ΣΕ ΕΝΑΝ ΦΙΛΟ

Kahneman: κοίτα το χαρτοφυλάκιο μία φορά το τρίμηνο, γιατί ο πόνος των μικρών απωλειών νικά την ευχαρίστηση των ίσων κερδών. Μία ρίψη είναι κακό στοίχημα· εκατό είναι καλό.

Το βιβλίο, και το δίδυμό του

Οκτώ πειράματα. Κίτρινο είναι το κεφάλαιο, κοραλί εκεί όπου θα το συναντήσετε σε μια οθόνη trading.

ΚΑΗΝΕΜΑΝ	ΤΟ ΕΎΡΗΜΑ	ΣΤΗΝ ΑΛΥΣΊΔΑ
WYSIATI	Η μία πλευρά ανεβάζει τη σιγουριά	Το pitch deck· ο φωτοστέφανος του ιδρυτή
Άγκυρες	Ένας αριθμός στο τραπέζι μετακινεί εκτιμήσεις	Το ιστορικό υψηλό· η τιμή presale
Μικροί αριθμοί	Τα μικρά δείγματα δίνουν ακραία αποτελέσματα	Τρεις πράσινοι μήνες· το screenshot
Παλινδρόμηση	Ταλέντο συν τύχη· η τύχη εξομαλύνεται	Το κορυφαίο fund πέρσι· το τελευταίο νόμισμα
Ψευδαίσθηση δεξιότητας	Κατατάξεις που δεν διατηρούνται είναι τύχη	Leaderboards· copy trading
Εξωτερική όψη	Τα σχέδια είναι βέλτιστα σενάρια· δες το ιστορικό	Roadmaps· «mainnet το Q2»
Αποστροφή απώλειας	Οι απώλειες μετρούν διπλά· η σίγουρη ζημιά τζογάρεται	Margin στον χαμένο· το λαχείο memecoin
Στενό πλαίσιο	Μία ρίψη δείχνει κακή· εκατό καλές	Ωριαίοι έλεγχοι· DCA

ΚΑΙ ΕΝΑ ΣΗΜΕΙΟ ΟΠΟΥ ΚΟΒΕΙ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΑ CRYPTO

Ο Kahneman δεν είναι φιλελεύθερος. Κλείνει υποστηρίζοντας το nudge: «Οι Άνθρωποι, περισσότερο από τους Econs, χρειάζονται και προστασία από άλλους που εκμεταλλεύονται σκόπιμα τις αδυναμίες τους.» Ένα προεπιλεγμένο 20x στη μπάρα μόχλευσης είναι ακριβώς αυτή η εκμετάλλευση, στραμμένη στο γρήγορο σύστημα. Ο οδηγός του Mill στο ίδιο ράφι λέει το αντίθετο· διαβάστε και τα δύο.

⚡ ΣΤΕΙΛΕ ΤΟ ΣΕ ΕΝΑΝ ΦΙΛΟ

Οκτώ πειράματα, οκτώ πράγματα σε μια οθόνη trading σήμερα το απόγευμα — και μία προειδοποίηση: ο Kahneman θα σε έσπρωχνε στο πρόγραμμα αποταμίευσης, όχι στο 20x.

Το βιβλίο, ζυγισμένο

Πού στέκει, πού ανατράπηκε, και πού πρέπει ένας trader να αντισταθεί.

Τι στέκει. Ο πυρήνας. Η αποστροφή απώλειας, η ακύρωση, το πλαίσιο, το σφάλμα του σχεδιασμού και η ψευδαίσθηση της δεξιότητας επαναλήφθηκαν σε εργαστήρια και χώρες επί δεκαετίες. Και τα δεδομένα της αγοράς δεν είναι καν δικά του: τα αρχεία συναλλαγών του Odean, οι προβλέψεις του Tetlock, το φύλλο μπόνους μιας πραγματικής εταιρείας.

Τι ανατράπηκε. Το κεφάλαιο 4. Οι μελέτες priming — φοιτητές που περπατούσαν πιο αργά αφού διάβασαν λέξεις για τα γηρατειά — δεν επαναλήφθηκαν, και το 2017 ο Kahneman παραδέχτηκε ότι είχε «εναποθέσει υπερβολική πίστη σε μελέτες με μικρή ισχύ». Η φράση του ότι «η δυσπιστία δεν είναι επιλογή» είναι η μία πρόταση που πρέπει να δυσπιστήσετε. Η ιστορία της θέλησης στο κεφάλαιο 3 απέτυχε σε δοκιμή 23 εργαστηρίων το 2016. Και το 2018 οικονομολόγοι βρήκαν σφάλμα στην ανάλυση του hot hand: τα σερί είναι τελικά κάπως αληθινά.

Πού να αντισταθείτε. Στη δεξιότητα. Όπου η ανατροφοδότηση είναι γρήγορη και καθαρή, όπως στο market making, οι δύο δικοί του όροι λένε ότι η τεχνογνωσία είναι εφικτή. Το βιβλίο αφήνει αυτή την πόρτα ανοιχτή· η λαϊκή εκδοχή του όχι.

ΠΟΥ ΣΤΕΚΕΙ

- Αποστροφή απώλειας, ακύρωση, πλαisiώση → αναπαράγονται παντού
- Το σφάλμα του σχεδιασμού → κάθε roadmap
- Η ψευδαίσθηση δεξιότητας → leaderboards, «alpha»
- Οι ιδιώτες του Odean: ό,τι πούλησαν πήγε καλύτερα

ΠΟΥ ΤΡΙΖΕΙ

- Priming (Κεφ. 4): ο Kahneman το 2017: «υπερβολική πίστη σε μελέτες μικρής ισχύος»
- Ego depletion: η πολυεργαστηριακή αναπαραγωγή του 2016 απέτυχε
- Το «hot hand»: το 2018 βρέθηκε λάθος στη στατιστική του

ΣΕ ΜΙΑ ΓΡΑΜΜΗ

Ένα βιβλίο μετρήσεων. Δεν κάνει το Σύστημα 1 σοφότερο — ο Kahneman λέει ότι το δικό του δεν βελτιώθηκε ποτέ — αλλά σας μαθαίνει να αναγνωρίζετε το ναρκοπέδιο: μια άγκυρα, μια σίγουρη ζημιά, ένα σερί.

Έξι γραμμές που αξίζει να κλέψετε

Με τα λόγια του, σε δική μας μετάφραση. Και μία πρόταση για όλο το βιβλίο.

“

Η παρήγορη πεποίθησή μας ότι ο κόσμος βγάζει νόημα στηρίζεται σε γερό θεμέλιο: στη σχεδόν απεριόριστη ικανότητά μας να αγνοούμε την άγνοιά μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19. ΤΟ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟ ΣΦΑΛΜΑ.

“

Να υποθέτετε ότι κάθε αριθμός που βρίσκεται στο τραπέζι έχει ήδη αγκυρώσει τη σκέψη σας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11. ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΨΗΛΟ.

“

Επιτυχία = ταλέντο + τύχη. Μεγάλη επιτυχία = λίγο περισσότερο ταλέντο + πολλή τύχη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17. ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΕΣΟ ΟΡΟ.

“

Για τη μεγάλη πλειονότητα των ιδιωτών επενδυτών, ένα ντους και καμία κίνηση θα ήταν καλύτερη πολιτική από την εφαρμογή των ιδεών που τους ήρθαν στο μυαλό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 20. ΟΙ 163.000 ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΤΟΥ ΟΔΕΑΝ.

“

Ελλείψει έγκυρων ενδείξεων, οι διαισθητικές «επιτυχίες» οφείλονται είτε σε τύχη είτε σε ψέματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 22. ΠΟΤΕ ΝΑ ΕΜΠΙΣΤΕΥΕΣΤΕ ΈΝΑΝ ΕΙΔΙΚΟ.

“

Τίποτα στη ζωή δεν είναι τόσο σημαντικό όσο νομίζεις όση ώρα το σκέφτεσαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 38. Η ΨΕΥΔΑΪΣΘΗΣΗ ΕΣΤΙΑΣΗΣ, ΚΑΙ ΤΟ ΓΡΑΦΗΜΑ ΣΤΙΣ 3 ΤΟ ΠΡΩΪ.

ΠΩΣ ΝΑ ΕΞΗΓΗΣΕΤΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΣΕ ΜΙΑ ΑΝΑΣΑ

Είναι ένα βιβλίο για τη διαφορά ανάμεσα στην απάντηση που έρχεται στο μυαλό και στην απάντηση που είναι αληθινή. Το γρήγορο σύστημα δίνει την πρώτη, νιώθει σίγουρο, και δεν προσέχει ποτέ τι άφησε απ' έξω. Το αργό θα μπορούσε να ελέγξει, αλλά σπάνια το κάνει. Ο Kahneman μέτρησε αυτό το κενό σε εκατό πειράματα, και η αγορά είναι εκεί όπου το κενό αποτιμάται.

Αν αυτό σας άγγιξε, τα επόμενα είναι αυτά

Τρεις οδηγοί της βιβλιοθήκης που συνεχίζουν από εκεί που σταματά ο Kahneman.

Trading in the Zone — Mark Douglas

Ο Kahneman μετρά τις προκαταλήψεις· ο Douglas εκπαιδεύει έναν trader να ζει μαζί τους.

The Art of Execution — Lee Freeman-Shor

Το disposition effect σε αληθινά χρήματα: διαχειριστές που είχαν άδικο τις μισές φορές και όμως κέρδισαν.

The Psychology of Money — Morgan Housel

Το «ταλέντο συν τύχη» είναι το δεύτερο κεφάλαιό του. Διαβάστε το για το τι κάνετε με το κομμάτι της τύχης.

Διαβάστε τα με αυτή τη σειρά. Τον Douglas για τη ρουτίνα που κρατά το Σύστημα 2 στην καρέκλα, τον Freeman-Shor για το bag που έπρεπε να είχατε πουλήσει, τον Housel για το τι κάνετε αφού δεχτείτε πόσο ήταν τύχη.

ΣΤΕΙΛΕ ΤΟ ΣΕ ΕΝΑΝ ΦΙΛΟ

Μόλις διάβασα το βιβλίο ψυχολογίας του ανθρώπου που πήρε Νόμπελ οικονομικών για να καταλάβω τα δικά μου trades, και έπιασε. Ξεκίνα από την άγκυρα.